

טשענאכאזער צייטונג

פרייטאג, 9 דעצעמבער 1932   3.12   פרייטאג, 9 דעצעמבער 1932

אונזער פריינדליכע באגלייטער פאר א מיליטערישע שורה:
זאלצבערג ווינשען פילע גליק, אויך די עלטערן ווינשען מיר צו האבען פון זיי פילע נחת
שמעון באטשאן און פרוי.

ליגע פאר ארבעטענדען ארץ-ישראל אין פוילען,
אפטיילונג אין טשענסטאָווא.
היינט, פרייטאג, ד. 9 דעצעמבער 8 אָוועג
אין זאל פון דער ציוניסטישער אָרגאניזאציע,
אלעס קאָנפירמעט 16
א רעפערענט מיט דיסקוסיעס
פון ח' מ. ניישטאט פון ארץ ישראל
פיהרער פון די ליגעס אין פוילען, א. ד. ט.
„פאליטיק פון ווארט און פאליטיק פון טהאט
אינ'ם ארץ-ישראל-איפבויו“.
בילעטען ביי דער קאסע פון 7 אָוועג.

Z intencji zaślubin szefa naszego
p. HERMANA PARASOLA z p. MARJĄ FERENSÓWNĄ
życzy wiele szczęścia i pomysłowości
Personel firmy H. Parasol.

חנה שיינדל וולדובסקי

זאב יודא זנדר

מאורשים
צינסטוחוב, בחודש פסלו תרצ"ג.

א הערצליכען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינשען מיר אונזער ליבערע סאטער
חנה שיינדל צו דער תנאים מיט ח' וואָלף לייב זאנדער.
די עלטערן.
צו דער תנאים פון אונזער ליבערע שוועסטער חנה שיינדל מיט ח' וואָלף לייב
זאנדער.
אונזערע הארציגע ברכות
געשוויסטער וואָלאָדאָוסקי.

פרייטאג, 9 דעצעמבער 1932

א רעפערענט מיט דיסקוסיעס

מ. ניישטאט

פון ח' מ. ניישטאט פון ארץ ישראל
פיהרער פון די ליגעס אין פוילען, א. ד. ט.
„פאליטיק פון ווארט און פאליטיק פון טהאט
אינ'ם ארץ-ישראל-איפבויו“.
בילעטען ביי דער קאסע פון 7 אָוועג.

רייזל רונסקי

יעקב אלחנן גוטליב

מאורשים
בחודש פסלו תרצ"ג.

ברכת מול-טוב און מברכים לבנינו היקר כמר יעקב אלחנן ניי גאטליב
פרייטאג, 9 דעצעמבער 1932

BUCHALTERJA!

Zjednoczone grono wykwalifikowanych buchalterów przyjmuje
prowadzenie ksiąg handlowych,
sporządza bilanse, inwentarze, doprowadza do porządku księgi zaniedbane oraz wykonuje wszelkie czynności, wchodzące w zakres księgowości.

CENY PRZYSTĘPNE.
Zgłoszenia przyjmują:
**Ludwik Wiślioki, Aleja № 31,
Jakób Biegun, Waszyngtona 20.**

AKUSZERKA

z wieloletnią praktyką, przeprowadziła się i zamieszkuje
ALEJA 31, w oficynie, na prawo, 2-gie piętro.
Przyjmuje zamówienia **porodów.**
PORADY BEZPŁATNE
Zastrzyki po cenach niskich
Z poważaniem **Szałkiewicz-Rozentalowa.**

Dr. med. M. KIJAK

STOMATOLOG
choroby jamy ustnej, zębów i szczęk.
Przeprowadził się
ALEJA WOLNOŚCI № 3/5.

Biuro BUCHALTERYJNE

F. Szpiro, Al. Kościuszki 25

אכטונג!

איבערצייגונג שאפט גלויבען!
דערמיט מאך איך בעקאנט די געזעהרע ווארשט און אויפשניט-געברוי-
כער, דאס איך האב די לייטונג פון מיין ווארשטען-פאבריק איבערגע-
געבען אנערשטקלאסיגען ווערק-פיהרער פון דייטשלאנד.
אנהויבענדיג פון זונטאג, ד. 11 ד. ח. וועל איך האבען די מעגליכקייט
מייע געזעהרע קונדשאפט מיט די בעסטע קוואליטעטען ווארשטען-
ווארען צו בעדינען.
מיט אכטונג א. הערצבערג,
ווארשט-געשעפט אלעס 16, הויז ח' אימיר.

לאנגיעהריגער ערפאהריגער

בוכהאלטער-בילאנסיסט

מאקס פיימאן

פיהרט איין און נעמט אויך אן צו פיהרען ביכער
וועגען האנדעל און אינדוסטרי.
זעהר גינסטיגע בעדינגונגען.
גענויערע אינפארמאציעס ביי ח' סאלאמאן קארנבערג
וואשינגטאן 22.

1) בוך-פיהרונג פאר האנדעל און אינדוסטריע ביי זיך אין ביורא, ווי אויך
דורך דעלעגירטע בוכהאלטערן אונטער פערזענליכער קאנטראל.
2) פערזענליכע און בוך-פיהרונג און שטייער-אנגעלעגענהייטען.
3) אמטליכע האנדעלס-קאנטראלעס.
זעהר מעסיגע פרייזען.
אינפארמאציעס טעגליך פון 10-12 פריה און פון 3-6 נאכמיטאג.

Do moich gości!

Szanownej Publiczności zaszczyt mam donieść, że w
cukierni Ziemiańskiej, Aleja 28
codziennie od godz. 6-ej do 11-tej wieczorem **KONCERTUJE**
PIERWSZORZĘDNE TRIO
pod batutą p. JALOWIECKIEGO:
Nie wątpię, że inowacja ta skłoni Szanowną Publiczność do częstszego
odwiedzania mojego zakładu, tembardziej, że pomimo zwiększonych kosztów
CENY NIE ZOSTAŁY PODWYŻSZONE.
Polecając się łaskawym względem Sz. Publiczności, zapewniam solidną
i uprzejmą obsługę.
W. Ignatowski.

כל הקודם זכה!

היות ווי מיר האבען בעשלאָסען צו מאַכען
פון ח' עפשטיינ'ס געוועלע צוויי, און היות ווי אויך
איין געוועלע האבען מיר שוין א רעפּלעקטאנט,
מאכען מיר בעקאנט, אז ווער עס רעפּלעקטירט
אויפ'ן צווייטען געוועלע
צו וועלכען ס'איז אויך פעהאן א שטוב זאל זיך
ווענדען צו די בעלי-בתיים, נייער מארק 2 №

PRAKTYCZNE LEKCJE BUCHALTERJI.

Buchalterji systemem włoskim i amerykańskim, handlowej, fabrycznej i bankowej, gruntownie i szybko
naucza rutynowany nauczyciel, absolwent warszawskiej akademii handlowej. — Kończącym świadectwa. — Informacji udziela:
W. MARKOWICZ, ALEJA 18.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזערע

פריינד פראנץ און קובא הערשליקאויטש

צום טויט פון זיין ליבערע פאטער
שלמה זלמן
זיט געטרייט!
פריינדלעך לעדערמאן, שאול האַראַוויטש.
קרושעפיץ.

אונזער פריינד און שכן ח' ג. פראנק

צום טויט פון זיין ליבערע מוטער
חיה שרה נ"ע
אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל
משה פישעוואר און פרוי.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם ח' סאמאט פראנק און פאמיליע

צום טויט פון זיין ליבערע מוטער
חיה שרה
זיט געטרייט!
העניך בערקאויטש און פאמיליע.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער מיטגליעד

ח' שמואל גרונם פראנק

צום טויט פון זיין ליבערע מוטער
חיה שרה נ"ע
די גהאים, קאמיטעט און מתפללים
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
פון דער שוהל „אהל יעקב“.

די וואג

שפעטער האָט דאָס אָנגעהויבען בע-
מערקען אויך דוד רייכמאַנ'ס פֿרוי, און
זי האָט בעשלאָסען וועגען דעם צו רע-
דען מיט איהר טאכטער.
(פאַרטז. קומט)

אליהו איצקוביץ.

פרעזעס פון ציוניסטן-רעוויזיאניס
טען פערבאנד אין טשעכאסלאווא.

ארום רעם קאמף.

אין קאמף מיט דער רעוויזיאניסטישער פארטיי האט דער „א. וועג“ ארויסגערוקט אין פראנט ווינע יונגע-ליכע חברים, וועלכע שארשירען אבי-סעל מיט דער „שטרייך-ברעכער“ פון די רעוויזיאניסטישע ארבייטער אין א״י און אפערירען צו דער עפענטליכער מיינונג, מאכענדיג א סך-הכל פון די גרויסע לייסטונגען פון דער „הסתדרות“ פארן ציוניזם בכלל. מיר ווילען גארנישט אפליקענען דעם פערדינסט פון דער „הסתדרות העובדים“ אין ארץ-ישראל. פאר אונז, רעוויזיאניסטן איז יעדער יוד, וואס קומט קיין ארץ-ישראל א געוויסן פארן ציוניזם, אונ-אפהענגיג דערפון צו וועלכער פארטיי ער וואלט נישט געהערט און סמילא ווען אויך צו דער „הסתדרות“. פאר אונז הייסט א חלוצ יעדער יוד בעל-מלאכה אדער קליינענדיגער, וואס האט א פליכט פאר פרוי און קינד, ווען ער לעזט אויף זיין היים אין גלות און געהט בויען פאר זיך א ניי לעבען אין ארץ-ישראל. אפשר נישט וועגנער ווי דער יונגענדיכער ציוני, וואס אייגענטליך האט ער ווע-ניגער וואס צו פערלירען, מיר, רעווי-זיאניסטן, אלס די, וואס שטעלען אין דער ערשטער רייה דעם פאסטולאט פון א יודישען רוב אין ארץ-ישראל – האלטען, דאס דער ציוניזם מוז זיך שטיצען נישט בלויז אויפ'ן רוב יודען, דאס הייסט אויפ'ן בעל-מלאכה, קליינ-הענדלער און סתם מיטעלשטאנד-מענטש, נור אויך אויפ'ן יודישען ארבייטער, און א שווערע פאר וועלכער עס איז קלאס און פאלק. נור די גורמים, וואס העלפען דעם אויפבוי פון דער יודי-שער מדינה – די אינטערעסירען אונז און פינדען – דאס איבריגע איז פאר אונז חולין. איך וויל דאס פאפולער ערקלערען. צום ביישפיל: דער 1-טער מאי איז א סאציאליסטישער יום-טוב, מיר האבען גארנישט דאגעגען און אויך גארנישט דערפאר. וועט אונז אפער עמיצער פרויען אנווארען און אונז יום-טוב און דאדורך שטערען די נארמאלע טאג-טעגליכע ארבייט, מעג עס קומען פון דער זייט פון דער „הסתדרות העובדים“, וועלען מיר עס בעקעממען.

עס איז אלגעמיין בעקאנט, דאס די סאציאליסטן פיהרען נישט נור עקא-נאמישע שטרייכען, נאר אויך פאליטי-שע שטרייכען, כדי לויט זייער מיינונג, צו מאכען בולטער דאס קלאסען-בע-וואוסטזיין פון ארבייטער. דער פאלי-טישער שטרייך ליגט נישט אהן שום צווייפל אויף דער ליניע פון ארץ-ישראל-אויפבוי, פערקעהרט, ער שטערט. דער פועל-יוצא: מיר וועלען אזא שטרייך בעקעממען. שוואט – דעם שטרייך גיג דערפון, צו עס געפאלט עמיצען יא, אדער נישט. און נאך א ביישפיל: דער ציוניסטישער מיטגליד פון דער אגענדע-עקזעקוטיווע, דר. ארלאזאראו (וועלכער שטימט, דרך אגב, שטענדיג צוזאמען מיט דער נישט ציוניסטישער „סיפטי“ געגנד, ער רעשט ציוניסטן און דער אגענדע-עקזעקוטיווע) האט אויך דעם פארשלאגן פון דער ארץ-ישראל-אדמיניסטראציע מסכים געווען אויף א הכנסה-שטייער אין א״י. טראץ דעם וואס אזא שטייער איז ערליך צו צושטע-רען דאס יונגע יודישע ווערק אין ארץ-ישראל, ווייל אזא שטייער איז אפער אין הסכם מיט די סאציאליסטי-שע דאקטרינען. ער פערעסט דאציי, אז זיין מאנדאט האט ער פון קאנג-רעס, ד. ה. פון ציוניסטישען כלל און נישט פון א סאציאליסטישער פאר-טיי.

דער קאמף, וועלכער האט זיך לעצ-טענס און פערשטארקט, האט אין גרוג אויס פון אונזער זייט נור א עטישען כאראקטער: ס ע ר ט י פ י ק א ט ע נ פ א ר א ל ע , ב ו ד ו א ר ע פ א ר א ל ע , א ו א ר א ר ב י י ט ס - מ ע ג ל י כ י י ט פ א ר א ל ע , א ו א וואס וועלען מיר די הסתדרות טענה'ט: „אויב סערטיפיקאטען – קומט אונז, דער בודזשעט אונז און ארבייט אויך נור פאר אונז, ווייל נור מיר זענען חלוצים, נור מיר האבען געבויט.“ צי איז באמת אין די לעצטע יאהרען נישט מעהר געשאפען געווארען נור דאס, וואס די „הסתדרות“ האט געהערט? צי האבען קיין אנדערע טיילען פון פאלק נישט מעהר אויפגעטון און דאמיט ערמעגליכט אויך די עקזיסטענץ פון די „הסתדרות“ – מיטגלידער וועלכע? און צו איז באמת דער פער-דינסט פון דער „הסתדרות“ אזוי גרויס, אז קיין שום טייל פון פאלק פערדינט נישט די אויפמערקזאמקייט און הילף פון דער ציוניסטישער שטייגער, כדי לויט זייער מיינונג, צו מאכען בולטער דאס קלאסען-בע-וואוסטזיין פון ארבייטער. דער פאלי-טישער שטרייך ליגט נישט אהן שום צווייפל אויף דער ליניע פון ארץ-ישראל-אויפבוי, פערקעהרט, ער שטערט. דער פועל-יוצא: מיר וועלען אזא שטרייך בעקעממען. שוואט – דעם שטרייך גיג דערפון, צו עס געפאלט עמיצען יא, אדער נישט. און נאך א ביישפיל: דער ציוניסטישער מיטגליד פון דער אגענדע-עקזעקוטיווע, דר. ארלאזאראו (וועלכער שטימט, דרך אגב, שטענדיג צוזאמען מיט דער נישט ציוניסטישער „סיפטי“ געגנד, ער רעשט ציוניסטן און דער אגענדע-עקזעקוטיווע) האט אויך דעם פארשלאגן פון דער ארץ-ישראל-אדמיניסטראציע מסכים געווען אויף א הכנסה-שטייער אין א״י. טראץ דעם וואס אזא שטייער איז ערליך צו צושטע-רען דאס יונגע יודישע ווערק אין ארץ-ישראל, ווייל אזא שטייער איז אפער אין הסכם מיט די סאציאליסטי-שע דאקטרינען. ער פערעסט דאציי, אז זיין מאנדאט האט ער פון קאנג-רעס, ד. ה. פון ציוניסטישען כלל און נישט פון א סאציאליסטישער פאר-טיי.

וואס געהערט, וואס געוועהן.

אין א סך שטעט פון פוילען ווערט נאך אויסער דעם איינגעפירטען הו-כרות נאך זיין נשמה. זאגט יודען, איך מרעג איין: ווען עס וואלט דערהרגעט געווארען דער יודי-שער אלטמאט, וואלט איהר אויך איי-געארבעט א הופה נאך זיין נשמה? וואס, איהר וואלט איהם געלעגט הי-טער'ן פרויט און וואלט זיך געשעהמט צו זאגען, אז ער איז אייערס א בר. דער? אט, ווי אכזריות'דיג דאס אגאני-מפ פאלק איז (א שווארץ וואס דער גאנצער הייסט דאס נישט) און זעהט איהר, די סטודענטען, די נארגאטוועס זענען איירעלער, זייער גרויסע נשמה איז אגעפולט געווארען פון צער און ווע-טאג און האבען מיט זייערע הזכרות (און מיט שלאגען יודען און אויסהאקען די שויבען) די נשמה פון ערמארדעטען ארייפגעברענגט גלייך ביז כווייטאליין נישט וואו...

דאס פערזינלעכע נאכאמאל, אז מיר זענען א פאלק פון אכזריות און זיי, די איידעלע נארגאטוועס זענען גוט-הארציג און סענטימענטאל. בעמערקונג: פאר דער דאזיגער נא-טיץ בעקום איך אגארדען פון אב-וויפאל א. נ. „סוליאניש-פאטריאטי-שער שויבענאקציע“...

ערציהונג...

וואס מען זאל נישט זאגען, אבער ערציהונג בעקומען זיי פון דער פריה-סטער יוגענד אן. באלד פון קינדחייט אן פלאנצט מען אין זיי איין ליעבע צום פאטערלאנד און שטאה צום יוד. האט איהר געזעהן אין די דאזיגע

די פוילישע פרעסע וועלען די אנטיסעמיטישע עקסצעסען.

אין דער פוילישער פרעסע בעקומען מיר אפלאנען ווענען די אנטיסעמי-טישע עקסצעסען פון דער ענדעקישער יוגענד. דער פ. פ. ס. ישרעל „ראפאטניק“ ווענדט זיינע פילען אויף דריי פראג-טען: געגען דער ענדעציע, געגען דער יודישער בורשוואזיע און געגען דעם גרויסען שוואג – דער סאנאציע. די צייטונג שרייבט:

אין דער קאפאליטיס פון די ענ-דעקעס איז פעהאן א טראפען געוונד-טער זין, ווען זיי ווייזען אן אויף דער ווירקליכער קוועלע פון די סטודענטי-שע אונטערעס, אויף דער קאנקורענץ צווישען די פאליקען און יודען פאר פרייע פאסטענס פון דאקטוירים, אד-וואקאטען, לעהרער, אבער אז דאס שלאגען און שטאפען יודען זאל זיין א ווירקזאם מיטעל פאר דער יודען-פראגע, (ווענען ליטוונג רעדען מיר שוין נישט), אין דעם נאטירליך גלויבען נישט די ענדעקעס אלליין, דער „רא-פאטניק“ רעכענט זיך ווייטער אב מיט דער יודישער בורשוואזיע אין דער פערזאן פון „נאש פשענלאנד“:

דער יודישער ארגאן, שרייבט דאס בלאט פון פ. פ. ס. אנטשטאט זיך צו ווענדען אויפ'ן ריכטיגען אדרעס, גיסט אויס זיין גאל אויף דער אפאזיציע צו דער רעגירונג. נישט בלויז אויף דער ענדעקישער אפאזיציע, וואס עס וואלט נאך געווען צו פערשטעהן, נאר אויך אויף פ. פ. ס. אונזער פארטיי דארף עס זיין פערזאנלעך פאר דער אנטיסעמיטישער אגנאציע פון דער ענדעציע. מיר דארפען עס ערפילען די פונקציע פון דער רעגירונג און ארויס-העלפען די הערען ציוניסטען, יודישע נאציאנאליסטען, ווישליצקי'ס און רב-לעווינס, אזוי ווילען די קאנוואלערען פון די סאנאטארישע אדרעס פון „נאש פשענלאנד“. אט דער אפאל פון זיין פון שווער ארגאן רעמאסקירט די יודען פון דער יודישער פאליטיק אונטער דער רעגירונג פון דער סאנאציע, אט די פאליטיק איז מיטפערזאנלעך פאר פון דער ציוניסטישער וועלט?

אין דער אנטווארט אויף די דריי שאלות ליגט דער גאנצער לעצטער „ויצעקו“ און געפילדער ארום דעם רעוויזיאניזם. דער ערנסטער ציוני זאל אליין אויף דעם א אנטווארט געבען.

די יעהרליכע אנטיסעמיטישע עקסעס-ווי מיר זעהען פערזאנלעכער זיך דער „ראפאטניק“ אין זיין האט צו דער סאנאציע אזוי ווייט, אז ער מאכט די יודען נאציאנאליסטישע דיי אין איין בארג) מיטפערזאנלעך פאר די אנטיסעמיטישע עקסצעסען. צי קאן מען אלץ נישט מיט דעם זעלבען רעכט בעשולדיגען די פ. פ. ס. „זו זייער קאקעטירען מיט דער ענדעציע, אז זייער פערשווייגען די געוואלדיגע יוג-פון דער ענדעקישער רעאקציע – ווייל מען מוז דאך זיין מילד צו א פאליטי-שען פערבינדעטען, – אז אט די טאק-טיק איז אין א נישט וועניגער מאס שולדיג אין דער אנטיסעמיטישער הע-צע פון דער ענדעציע?

דער „ראפאטניק“ ווענדעט זיך דאן געגען דער סאנאציע. דער ארגאן פון דער סאנאציע די „גאזעטא פאלסקא“ האט געהאט פארגעווארפען, אז א דאנק דער האנדלונג פון דער ענדעציע וועט פוילען אין די ארגאן פון מערב איי-ראפע אויסווערען אזוי ווי דאס צארי-שע רוסלאנד.

דא, שרייבט דער „ראפאטניק“, האט דער ארגאן פון די פולקאווינקעס ענט-שידען איבערגעקאפט די מאס. ביז איצט האט ער חוזה געמאכט פון דער אייראפעאישער עפענטליכער מיינונג, און פלוצים האט ער זיך אנגעהויבען ווענען איהר צו קימערן. יודישע פאג-ראמען זענען א בארבראשקייט און פערברעכען, אבער ליידער קומען זיי פאר נישט בלויז אין פוילען. דאגעגען האבען די ארגאן פון מערב געקוקט

Każda Piękna Pani
powinna używać zawsze
mydła i kremu Herba, tych
idealnych i tak skutecznych
środków kosmetycznych,
a osiągnie z łatwością
czystą i młodzieńczą cerę
MYDŁO i KREM
HERBA

מיט איבערשאונג אויף בריסק, אויף דער פאסיפיקאציע (פון מזרח-נאציאניזם) און אנדערע ספעציאליסטען פון דער סאנאציע, און די סאנאציע האט עפעס נישט געדענקט ווענען דער עקזיסטענץ פון מערב.

די סאנאטארישע „גאזעטא פאלסקא“ ווייזט אן אויף דעם פאקט, אז צוויי טאג נאכ'ן אנהויב פון די לעמבערגער עקסצעסען האבען אוקראינער דיווער-סאנאטען אויסגעפיהרט דעם פלויטיגען אנטשולדיגען דער פאסט אין גרוזעק-יאגעלאנסקי און אין א טאג שפעטער האבען זיי אין דער געגנט פון לעמ-בערג ערמארדעט איין פאליציאנט און שווער פערוואונדעט א צווייטען. צי איז דאס א צופאל?

צי איז די בענייאונג פון דער קאמפס-אקציע מצד די אוקראינער דיווערסאנטען צופאלליג צונויפגעפאלען מיט די אנטיסעמיטישע עקסצעסען? צייטונג האלט, אז דאס איז נישט קיין צופאל, אג'עהנליכען צונויפפאל פון די געשעהענישען האט מען געקאנט בע-מערקען אין יאהר 1930.

ווען דער צענטראלעו האט גע-פיהרט זיין אנטריסטישע אקציע, דע-מאלט, פונקט ווי היינט, זענען די אוקראינער אנטיםלאוה'שע עלעמענ-טען געווארען אקטיוו, ווייל עס איז געשאפען געווארען דער שייך, אז די געגנט איז אגעשוואכט, איצט, ווען אין לעמבערג קומען פאר עקסצעסען, ווען די זיכערהייטס-מאכט איז געבונ-דען מיט די געשעהענישען אויפ'ן ארט האבען די אנטיםלאוה'שע אוקראיני-שע עלעמענטען בעשלאסען די לאגע אויסצוגעצן, די צייטונג ווייזט אן אויפ'ן צוזאמענבונד פון די פאקטען און לעגט פאר איבער דעם זיך צו פערטראכטען.

ראזשקע די זכיה צו פערנעמען א ארט אין מיין „וואס געהערט, וואס גע-זעהן“ איז דאס צווייטע פאלגענדיק: שבת איז דאס געווען, די „גוט-שבת יודעלעך“ האבען ווי תמיד ארומגע-בלאנקעט איבער די יודישע הויפען און געשריגען גוט שבת יודעלעך. דעם הויף 5 א״י אויף דער ווארשא-ווער גאס בערברייט ר' יעקל ראט-שטיין מיט זיין שותף, דערווייז קומט אן צו פאהרען די דאראזשקע 39 א״י מיט א פאסאזשיר און זעהענדיג ווי אזוי די 2 יודען נעמען צוזאמען די חלות מיט ברויט, איז ער געווארען אין כעס און זיי אויך געוואלט איי-גלייכען א „המוציא“, די יודען האבען געמאכט א געוואלד, פאליציי איז אג-געקומען און נאך געטראפען דעם פא-סאזשיר ביי דער מלאכה.

היות אפער ווי דער חברה-מאן איז געווען בנליפין, האט דער פאליציאנט איהם געוואלט אפגיהרען אין קאמפס-ראט אריין אויף דעוועלבער דאגא-זשקע, וועלכע האט איהם אהערגע-ברענגט, האט זיך אפער דער דאגא-זשקע קאז אקעגעגעבענעטעל דער פאליציי און זיי געגעבען א פארציע מוסר פארוואס זיי שטערען אנטעכטען פא-ליק צו שלאגען יודען. הקיצור, מען האט דעם פאסאזשיר צוזאמען מיט'ן דאראזשקאזש אגענפיהרט אין קאמפ-סאראט אריין און דארט האט מען זיי ערשט רעכט מקיים פסק געווען. פערצייכען איך די דאראזשקע 39 א״י כדי יודען זאלען וויסען אפצושאצען זיין איידעלען פאטריאטישען טהאט. ער האט ערפילט זיין חוב.

ווי ווייט זייער „איידעלקייט“ דער-גרייכט, קען דיענען דער פאקט, אז זיי האבען אפילו קליינע קינדער אויך

„גאנציע“ זענען גוטע סוחרים און ביי יעדען געשעפט פערדינען זיי, אפילו ווען מען שלאגט זיי און מען האקט זיי אויס די שויבען פערדינען זיי דערביי נאך געלד. זיי האבען א גוט-איינגעפיהרטע פרע-סע, וועלכע צולייגט יעדע קלייניגקייט אויף טעלעגראף און דאס געהט אין דער גאנצער וועלט און ווען אזא ציי-טונג קומט קיין אמעריקא, עפענען זיך די טייסטער פון רייכע אמעריקאנער יודען און מען שיקט אהער גאנצע שיפען מיט דאגאזשקע, אט געדענקט איהר, ציהט ווייטער זיין פילאזאפישען שמועס דער מחבר, דעם שעדלעכער פאגראם, וואס האט מען דארט רא-בירט, א פאך קליינע געוועלבלעך, הא-בען די אמעריקאנער יודען געשיקט געלד און פון די שמאלע געוועלבלעך זענען שפעטער געווארען גרויסע גע-שעפטען.

קומט אויס, אז מיט'ן ראפירען און אויסהאקען די יודישע שויבען טהוט מען זיי גאר אויס א טובה, דעריבער, דעריבער, איז די עצה פון דעם גוי-שען חכם, דארף מען פיהרען א קלי-טורעלען קאמף, דהיינו: נישט קויפען ביי יודען, און ממילא וועלען זיי מו-זען אונטערגעהן, וועלען זיי שטארבען בנשיקה.

איך וויל נישט אויסזאגען דעם סוד, אז דער רעדאקטאר פון „גאנציע“ קויפט אלליין אלץ ביי יודען, ווייל עס קאלקורירט זיך איהם בעסער און בע-קומט בעסערע סחורה, אבער ער איז א חכם, ער ציחט חיונה פון אנטיסע-מיטיזם, מוז ער דאך קומען צו דער מאסע מיט דער דאזיגער תורה און ווייזט גלייכצייטיג ארויס זיין חכמה. דאראזשקע 39 א״י וואס האט עפס די דאזיגע דא-

אונרוהיגע טעג ווי אזוי הונדערטער קליינע שטשורעס זענען ארומגעלאפען איבער די אלעס און געשריגען „פרעטש ז'ושידאמי“ און זיי זענען געווען דער אג'עהרגענער דעק-מאנטעל פאר די כוליאנישע מעשים פון די גרויסע, וועלכע האבען דערווייז אויסגעפיהרט זייער פערדארבונגס-ארבייט.

דאס זעלבע איז געווען זונטאג, ווען די שילער זענען אין דער בעגלייטונג פון זייערע לעהרער און עלטערן מאר-שירט אהיים פון דער קירכע און זיך געזינגען דאס אלטע אויסגעדראשענע ליעדעל פערעש ז'ושידאמי און די לעהרער, ווי אויך די עלטערן האבען זיי נישט נעשטערט דערין, פערקעהרט, זיי האבען נאך אנגעקוואלען פון זיי. ערע קינדער, וואס זענען געהארגאמען שילער און האבען א גוטע ערציהונג.

די דאזיגע ערציהונג וועט זיך טוף פל טוף ענדיגען מיט הרפה פאר זיי אלליין, אבער בזמן הזה מוז מען אנער-קענען, אז זיי האבען א נאציאנאלע ערציהונג...

וואו תורה, דארט איז חכמה.

אז דער היגער „גאנציע“ איז אגנע-שטאפט מיט תורה איז לית מאן דפליג און אז זיין תורה איז פערשפרייט געווא-רען ברבים איז אויך א פאקט, ווארום אז איהר ווילט קאן איך איך אויפווייזען, אז א סך האבען זיך אנגעלערנט פון איהם און האבען זאגאר צווייגעוויזען לעיני השמש זייערע מצוות און מעשים טובים.

איצט בעווייזט דער „גאנציע“, אז נישט בלויז תורה, גאר אויך חכמה געפונט זיך ביי זיי גאנצע עמערס. און אט איז א שטיק פון זיין חכמה.

די יודען, שרייבט דער חכם פון

ש. י. צביאלי (האטן-לייזן).

א בריעה פון ארץ-ישראל.

(פון אונזער קארעספאנדענט).

מיט דעם היינטיגען ארטיקל וועל איך אנהויבען ווידעמענען וועגען די פערשידענע סארטען יודישע טיפען פון ארץ - ישראל, פון „פערזענליכקייטען“ (מיט געזונטליכע) און פערזענליכ-קייטען (און געזונטליכע). ווי אויך די פיעל פערשידענע אנעקדאטען און קריאטורען, וועלכע האבען זיך אין פער-לייזן פון די לעצטע צייטען געשאפן. דעם ערשטען, וועלכער פערזענליכ-דאס זיכער וועל איך ווידעמענען „טרא-ציק“, נישט ח"ו דעם אמאליגען פיה-רער פון רוסלאנד נאר א... ארץ-ישראל-דיגען טראציק.

זיין אמת'ער נאמען איז משה נר-דעלמאן. אליין איז ער פון רוסלאנד, געווען א תושב דארט עטליכע יאהר אין אלע תפילות, פערזענליכע דעם טעם פון סיביר און אלץ פאר דעם וואס ער איז געווען א... הייסער ציוניסט, און דא - אין ארץ - ישראל כאפט ער פון צייט צו צייט א „ישיבה" און „יו-שב בפתח" פאר... אגיסירען מען זאל קויפן נאר „תוצרת הארץ“.

משה נרדעלמאן אדער ווי מען רופט איהם „טראציק" רופען רופט מען איהם „טראציק" ווייל ער טראגט א גרויסע קאפ האר, א קמץ בערדעלע מיט גרויסע בילדען ווי טראציק איז אלס ביי א יאהר 30 פון פאך א שוט-טער, דאס האט ער זיך אין סיביר אויסגעלערנט, ער איז א אינטעליגענט-טער בחור, א שטיקל זשורנאליסט, פון צייט צו צייט שרייבט ער אין א רייכע וואכענשריפטען אין ארץ-ישראל. דא פערשטעט זיין ארבייט אין בע-קעמפן די שייך פון דער פירמע „בא-טא", וואס געפונט זיך אויך אין ארץ-ישראל און קאנקורירען מיט „תוצרת הארץ".

וואס געשעפט פון „באטא" געפונט זיך אויף נחלת בנימין גאס אין תל-אביב און פון די שוין פענסטער רופען די לעצטענע שייך אין ביליגען פרייז דעם דורכגעזעהר צו קויפן, און אט ביי דעם געשעפט שטעהט עס טראציק און דערזעהט ער וועמען, וועלכער האלט ביים אריינגען עפס קויפן, שפיינגט ער גלייך צו און שטעקט אריין אין האנד א צעטל מיט דער אויפשטעלונג: קנו דק תוצרת הארץ (קויפט נאך א לענדליכע פראדוקט) און ביי-טער איז צו דעם, וועלכער הערט זיך

געגעבען צו פיהלען דעם טעם פון עקסצעסען.

אויף דער ווארשאווער גאס 44 № שטעהט א קליין יודיש מיידעלע פרא-ניצעלע עפטייג און שפיעלט זיך, געהט אדורך א גרויסער דראב און פרעגט זי: טי יעסטעט זיך וויבאלדען? בעקומען-דיג אנענטפער אז יא, האט ער איהר געגעבען א פאסט און ענטלאפען.

אזוי ארום האט ער ערפולט זיין הוי-מאניטארען פארטאגישען חוב.

אט פארוואס...

לעולם איז מיר א וואונדער פאר-וואס די כולגאנעס האפען דאסמאל פערשעהמט דעם אלטען מארק אין די ארומיגע גאסען.

אלעמאל, אז עס זענען פארגעקוי-מען אנט-יודישע אונרוהען, האט אט-מעהרטען געליטען די ארימע יודישע געגענד, דאס אזוי-גערופענע „משקיקא" און לעצטענס פערזענליכע מען דארט אזוי, אז קיינער וואלט אפילו נישט דארט פמיצען צו טשעפען.

טייל ווילען דאס פערזענטלעכע דער-מיט, וואס אלעמאל זענען די אונרו-הען ארויסגערופען געווארען פון אר-בייטער אדער פון פעכעל און דער-בער האבען זיי פארגארמירט דארט, וואו זיי האבען זיך גערעכענט, אז זיי וועלען נישט האבען קיין ווידערשטאנד. היינט אבער, ווען די לאבועס זענען די אימשינסקי געזאגט שטודעטען און שילער, ד. ה. פון דער אינטעליגענצ, טהון זיי זייער פערדארבונגס - ארבייט נאך אין די „אינטעליגענטע" גאסען. עס איז אבער אפגעהאן א צווייטע דעה און ווי עס ווייזט אויס די וואר-שיינליכסטע, אז די ארימע מאסע פון מעקסיקא איז היינט ווידערשטאנדס-פעהיג און קען געבען א קלאפ צוריק

שעהנער פרוי און א קינד. באדער-נען זיי ארויס פון באטא מיט פעקלעך שייך אין די הענד. דערזעהנדיג דאס, האט ער זיך געטראכט, האט דאס זע-נען אונזערע פלע-טהוער? און בעשלא-סען דאס נישט צו פערשווייגען, זאגאר דאס צו פערעפענטליכען. ער איז אדעם צום עסקן אהיים. די טהיר האט איהם געעפענט א פרוי נישט קיין ספעציעל שעהנע און אויך נישט זעהר קיין יונגע.

וואס ווילט איהר?

איך וויל זעהען דעם אדון... אדער די גברת... - רופט אויס טראציק.

איך בין די גברת... און וואס ווילט איהר?

ניין, איהר זענט נישט די גברת, און דאן האט זיך צווישען זיי אנגע-הויבען א האמפערניש, ער שרייט, אז זי איז נישט די גברת און זי שרייט אז יא. זייער האמפערניש האט דער-הערט דער אדון, וועלכער איז ארויס אין קארידאר, און ווירקליך איז דאס טאקע געווען דער זעלבער עסקן, וועל-כער האט היינט געקויפט באטא שייך.

וואס איז? - פרעגט ער. הערט - רופט זיך אב טראציק - עס איז נישט שעהן פאר אייך, אז איהר זאלט קויפן באטא שייך.

האט וואס? איך קויף ביי באטא שייך? ביטע זעהר איהר קענט דורכקוקען אלע אונזערע שייך. טראציק האט אנג-ליזירט אלע שייך און זענען ווירקליך „תוצרת-הארץ". אבער - רופט אויס טראציק - איך האב מיט מייע איי-געגען אויגען געזעהען ווי איהר זענט געקומען אין דער בענלייטונג פון א פרוי און געקויפט ביי באטא שייך. דא האט שוין זיך אריינגעמישט די פרוי און זיך אנערופען „ווי זעהט אויס די פרוי?" און טראציק האט גענומען משל'ן א בלאגדינקע, א הויכע, שעה-נע פיגור, לאנגע האר א. א. וו. ווען די פרוי האט דאס דערהערט, האט זי זיך געווארפען אויפ'ן מאן און אנגע-הויבען שרייען: דו לינגער, דו... דו געהסט שוין ווידער ארום מיט דיין גע-לייבטע? און איז געפאלען אין חלשות.

טראציק זעהענדיג אז זיין אויפגאבע ביים אדון געהט שוין איבער די גרע-ניצען פון „תוצרת-הארץ", האט ער איבערגעלאזען די פרוי חלש'ן און אליין מיט גאנצער ביינער זיך אפגע-טראגען, ווי מען גיט איבער וועט דאס פאר פאלק אין קירצען זיך גיט. איך וועל נישט אפגעהען - רופט אויס טראציק - ביז באטא וועט זיין געשעפט פערמאכען.

און די היינטיגע כולגאנעס האבען מורא פאר א שטעקען, דעריבער געהן זיי דארט, וואו זיי וועלען נישט הא-בען ווער על זאל זיך זיי אקעגענשטע-לען.

מיטוואך ביינאכט, ווען אלע גע-וועלכער אין די אלעס זענען געווען פערמאכט, זענען אין אלטען מארק אלע געוועלכער געווען אפגען און קיי-נער האט זיך אפילו נישט דערשראקען אז מען וועט איהם אויסהאקען א שויב.

פערקעהרט, די אמאליגע דערשלא-גענע מאסע פון יענע מקומות האט געווארט, אז עס זאל זיך פערגליסטען זיי ארגעצוקומען אין אלטען מארק, זיי וואלטען זיי געגעבען אזא לעקציע אז זיי וואלט פערזאגנען דער אפעטיט צו שלאגען יודען.

א געזונד אייך.

די אלע צושלאגענע און צושטאכע-נע יודען בעת די אונרוהען געפונען זיך אין סטאדיום פון געזונד ווערען, אפילו די ה"ה ריכטער, אונזער לאורע-אט, וועלכער איז געווען אין א גרי-סער סכנה, פיהלט זיך שוין בעסער, אויך ה' ווילטשינסקי פערבעסערט זיך אין געזונד. אזוי איז מיט אלע איב-ריגע פערזאונדעטע יודען.

מיר בעדויערען זעהר, וואס דער מעס האט זיך אויסגעזאסען אויף אייך און איהר זענט געווען די קרבנות פון די ווילדע חיות, אבער צוזאמען מיט אייך איז די גאנצע יודישע בעפעל-קערונג און מיר שיקען אייך פון גאנ-צע הארצען, וועלכעס איז פערביטערט איבער אונזער גורל, דעם הארציגסטען גרום און ווינשען אייך א שנעלע פער-בעסערונג און א גוט געזונד. פערענדיגט מיט די איינדיקען פון

רעכט אויף ארבייט.

נישט זאגען, אז מען איז אויסען די יודישע קינדער אין א פיינערן פארם צו אסימילירען, דעריבער ווי דען זאל די יודישע אינטעליגענצ זוכען פרנסה? אין דער צייט, ווען אויף קיין אנדערע רעגירונג און קאמונאלע פאסטענס ווערען זיי נישט צוגעלאזען, ווייל עס זענען דאך דא „געהיגערע", און פרויוואט-פאסטענס האבען זיך דאך פול-שטענדיג אויסגעלאזט. דעריבער ווילט זיך פרעגען: וואס זאל דער יודישער לעהרער טהון? ווער האט זיך געדארפט מיט דעם ענין צו אינטערסירען און וואס האט די יודישע קהלה געטהון אויף דעם געבייט, כדי צו אזעלכעס נישט צו דערלאזען? צי איז אונזער ארבייטסלאזע ארמע, פאר וועלכער מען דארף א טראכט טהון, צו קליין? צי דארף מען קלערען דאמאלס ווען עס איז צו שפעט, כאטש מיר דארפען נישט ווערען אויסגעמיטען ביי אר-בייטס-פערטיילונג פון די מאסגעבענדע פאקטארען דאמאלס ווען עס איז אזאל-כע פערקאן. אבער ווען דאס געשעהט טארען מיר נישט שוויגען נאך דארפען פאדערן, ווייל דאס פאדערט אונזער חוב, אונזער הומאניטאר געוויסען און אונזער רעכט אויף ארבייט.

א. ווייט

די פרייד פון לעבען פערלירען די מענשען, וועלכע פיהלען די שרעקלי-כע וועהטאגען פון רעוואלוציע אינ-טערען-שמערצען. עס איז אבער ניש-טאך קיין סבה צו פערצוויפלונג, ווייל פיעל טייערער ליידענדע זענען צו-ריק געזונד געווארען א דאנק טאגאל. טאגאל לאזט נישט צו קיין זאמלונג פון אורין-ווער, איז אונשעלדיך פאר'ן הארץ, מאגען און אנדערע ארגאנען. צו בעקומען אין אלע אפטייקען.

רעוואלוציע

און נערווען-ליידענדע

זאלט איר זייער אייגענעם אינטערעס אויספרווען די טאגאל-טאבלעטעס. טאגאל שטילט די שמערצען, אונשעלדיק פאר הארץ, מאגן און אנדערע ארגאנען. פרווירט אויס און איבערצייגט איין אליין: פארלאנגט אבער אומיד נור אריינאלע טאגאל-טאבלעטעס. צו באקומען אין אלע אפטייקען.

וואס וועט פארוקומען 3 א זיגער נאך-מיטאג.

צו דער בעשטימטער שעה זענען זיי געקומען, אויפגעוויקעלט דעם רוי-טען פאן און זיך געגרייט מלווה צו זיין זייער טרייען חבר. דערווייל זע-נען אנגעקומען די „פראקעס" מיט זייער פאהן און פערנומען דעם אויבען אן, און אויפגעוויזען, אז דער פערשטאר-בענער איז גאר געווען זייער חבר, און כדי דאס צו דעקאמענטירען, הא-בען זיי געוויזען דעם קוויטאריש, וואו דער פערשטארבענער האט איי-געצאהלט מיטגלידעס - בייטראג פאר'ן לעצטען חודש.

מיט דעם האט זיך אבער נאכנישט געענדיגט, אויך די „רויטע" האבען בעוויזען, אז ער געהער גאר צו זיי. דערווייל זענען געפן די „אונגא-העניגע" (לייען די יודען) געבליבען פערשעהמט, וואס מען פערגינט זיי נישט אפילו דעם טויטען חבר, אט האבען זיי דאך געמאכט קלעפסידרעס און זיך צוגעגרייט רעדעס און דא פליצים אזא אומגליק.

די פראקעס האבען טאקי אויפגעווי-קעלט זייער פאן און די אינאפהענגיגע האבען פערפאקט זייער פאן און הא-בען זיך בעניגענט בלויז מיט מלווה זיין.

דעם אמת זאגענדיג, איז דאס גע-ווען א יודישע לוי, ווארום 95 פרא-צענט פון די מלוים זענען געווען יו-דען, נאך צו וועמען דער „נפטר" האט געהערט, דעם סוד, האט ער מיטגע-נומען אין קבר אריין...

אדרבה, זאגט איהר, ווער פון די פארטייען האט געהאט רעכט אויף איהם?

לויט,

עס איז טרויריג, ווען מען ברויך היינט צו טאג צו רעדען איבער א פראגע ווי עס איז, רעכט אויף ארבייט און צי דארף איבשהויפט ווערען גע-מיהרט א קאמף ביי קולטורעלע מענ-שען וועגען רעכט אויף ארבייט? צי איז דען נישט יעדער לעבענדיגער מענש בערעכטיגט צו עקזיסטירען?

אבער דאך שטימט עס מיט דער טרויעריגער ווירקליכקייט, כאטש מיר האבען פולע רעכט, בעקומען מיר אבער אזעלכע נישט. אפילו דאמאלס, ווען עס האנדעלט זיך וועגען יודישער ערציהונג, אויף די ערטער, וואו עס דארפען ווערען דורכאויס בעשעפטיגט יודישע לעהרער, ווערט בעוואוסטניג אזאלכע אויסגעמיטען, ווי עס האט לעצטענס געהאט אנאָרס ביי די ניי-געפעפטע אַבטיילונגען, ווי אויך ביי די פון פריהער ענויסטירענדע אין דער פאָוועשנער שולע, וואו עס איז בע-גאנגען געווארען א געוואלדיגע עולה לגבי די יודישע לעהרער דורך דעם שול-קראַטאַריס, בעשטימטנדיג נישט-ווערען צו לערנען עלעמענטארע דמו-דים מיט יודישע קינדער. מיר שטע-לען זיך פאר ווי די ערציהונג קען אויסוועהן ווען מען לערנט א קינד אין א שראַך, וועלכע ער דארף ערשט לערנען און צווייטענס, ווי זאלען די יודישע לעהרער זוכען ארבייט?

ווען עס ווערט בעשטימט א יודי-שער לעהרער אין א נישט - יודישער שולע ווערט ער נישט טאלערירט צו-לעבע זיין יודישער אַבשטאַמונג. און ווען עס מאכט זיך די מעגליכקייט צו בעשעפטיגען עטליכע יודישע לעהרער אין די יודישע שולען קען מען עס זיי אויך נישט פערגינען, עס איז נישט אנדערש ווי א טענדענץ אויסצומיידען די יודישע לעהרער, ווייל כ'וועל דאך

רעוואלוציע

און נערווען-ליידענדע

זאלט איר זייער אייגענעם אינטערעס אויספרווען די טאגאל-טאבלעטעס. טאגאל שטילט די שמערצען, אונשעלדיק פאר הארץ, מאגן און אנדערע ארגאנען. פרווירט אויס און איבערצייגט איין אליין: פארלאנגט אבער אומיד נור אריינאלע טאגאל-טאבלעטעס. צו באקומען אין אלע אפטייקען.

מורה הוראה געהט אוועק, די כלי-קודש מיט די חופה - שטאנען פער-שוואנדען און דער עולם גרייט זיך שוין מקבל שבת צו זיין.

ענדליך, קומט איינער אן צו לויפען מיט א בשורה: מזל-טוב, דער חתן האט זיך געפונען, ער איז אין מקוה, ער איז זיך געגאנגען טובל'ן זיין קודם החו-פה. זענען זיי איהם אקעגענגעלאפען און איהם געשלעפט צו דער חופה.

היות אבער, ווי די חופה איז שוין נישט געווען, האט מען געכאפט א פרוכת (אויפ'ן הויף געפונט זיך א מנין) ארונטערגעשטיפט דעם חתן אונ-טער דער חופה און מיט איהם אַבגע-זאגט דעם הרי-את.

ווען דער חתן האט צוטערעטען דאס גלעזל, האט זיך אין די פענסטער שוין בעוויזען דאס צאנקענדיגע ליכטלע, וואס מען האט אנגעצונדען לכבוד שבת.

די גאס וויצעלט זיך איצט אויפ'ן חתנים חשבון, וועלכער האט צוליבע דער מקוה, וואו ער איז זיך געגאנגען אבוואשען און טובל'ען, פערשעפעטיגט די חופה.

ווער האט רעכט אויף איהם?

וועגען נאך א קאמישען עפיזאד, וואס איז פארגעקומען אויפ'ן געבייט פון די פאליטישע לינקע פארטייען, וועל איך אייך דערזעהלען.

פערזאנלעך וואך איז אין היגען יו-דישען שטיטאל געשטארבען א קריסט-ליכער ארבייטער.

זענען געקומען די אונגאפגעניגע (געווענליך די יודישע) וועלכע האבען געהאלטען, אז דער פערשטארבענער איז זייער חבר, און איהם געמאכט קלאפסידרעס, (געווענליך אהן א קרייץ) און גערופען אלע חברים צו דער לוי, לויט,

ל'אטערע „קרן השומר". אלע וועלכע בעזיצען בילטעטן, ווערען געבעטען צו קומען אין לאקאל פערדינאנד פאשא 5. ווינטער-מכביאדע אין זאקאפאנע. דער „כפר-המכבי" קאמיטעט בעט אונז מיטצוטיילען, אז עס ווערען שוין אנגענומען איינשרייבונגען פון די יענע, וואס ווילען זעהרען אויף די ווינטער-מכביאדע קיין זאקאפאנע פון 2. ביז דעם 5 פעברואר 1933.

די איינשרייבונגען נעמט-ען דער ספארט-קלוב „אסכלה", אלע וואלנאש-טש 37, פון 8-10 אָוועג, אויסער פרייטאג און שבת. דאָרט ווערען אויך שטיילט אלע אינפארמאציעס.

די פרייען זענען איינגעטיילט אין 5 קאטעגאריעס. פאר מיטגלידער בערעפט די 1-טע קאטעגאריע 105 זל, 2-טע קאטעגאריע 85 זל, 3-טע קאטעגאריע 60 זל, 4-טע 42 זל, און 5-טע 23,50. פאר נישט-מיטגלידער זענען די פרייען 115, 92, 65 און 45 זל עסעס.

די פרייען נעמען-ארום: די בילטעטן פון קראַקע קיין זאקאפאנע און צוריק, פילע אויסהאלטונג אויף 4 טעג און אייגנטיט אויף אלע אימפרעזען, אויסער דער 5-טער קאטעגאריע, וועלכע איז אָהן עסעס.

פאר דער רייווע ביז קראַקע און צוריק בעצאָהלט מען בעזונדער, דערביי וועלען די אנטוילנעמער ענטיסען פון אהנה פון 33 ביז 50 פראָצענט אין ביידע זייטען.

דער ארויספאָהר וועט פאָרקומען דעם 1 פעברואר.

ביים איינשרייבען ויך מוז מען איינצאלען 15 זל. אין די רעשט געלד ביי דעם 20 דעצעמבער ד. י.

פון האַנדווערקער-לעבען.

אין לאַקאַל פון היצענע האַנד-ווערקער-פערבאָד אין סאָרגעקומען א פּרעסע-קאָנפערענץ, וואס האט געהאַט דעם ציל, דורך דער פערמיטלונג פון דער פּרעסע, אויפצוקלערען די ברייטע מאַסען האַנדווערקער, וועלכע האבען נאכנישט קיין האַנדווערקער-קאַרטען ווע-נען דער געפאָהר וואס שטעהט זיי פאַר צו פערלירען די הנחות ביים בעקומען די האַנדווערקער-קאַרטע.

די ערקלערונגען גיט דער ראט פון דער קעלצער האַנדווערקער-קאַ-מער ה' שמואל קאַץ, וועלכער ווייזט אָן, אַז דער לויפּענדער חודש דעצעמ-בער איז א איבערגאַנגס-חודש פאַר די האַנדווערקער. אין דעם חודש פליסען אַב 2 טערמינען פון גרויסער בעדיי-טונג.

דעם 15 ד. ח. פליסט אַב דער שטאָט-ווערקער טערמין, ביז וועלכען האַנדווערקער קענען בעקומען האַנד-ווערקער-קאַרטען אויפ'ן סמך פון א בעשייניגונג, אַז זיי האָבען געאַרבייט 5 יאהר אין געגעבענעם פאַך.

דער דאזיקער ענין איז זעהר וויכטיג פאַר יעדען האַנדווערקער וואס האט נאכנישט קיין „קאַרטע“.

ביז דעם 15 ד. ח. איז דערוויל גע-נוג צו בעלעבען א ביטע וועגען א „קאַרטע“ אין קאָרעאָריען דורך דער פערמיטלונג פון דער האַנדווערקער-קאַמער. נאך דעם דאזיקען טערמין דא-גענען וועט פשוט זיין אונגעגלייך פאַר דעם יודישען האַנדווערקער אַז בעקומען א „קאַרטע“, צוליב די שווערע בעדיי-גונגען, וועלכע וועלען פערמליכטען פון 15 דעצעמבער אָן.

עס וועט זיך פאדערן די קענטניש פון דער פוילישער שפראך אין וואָרט און שריפט, מאַטעמאַטיק, אויספיהרען א שטיק ארבייט לויט די געעסטע מאָדע-לען און פון אלעם, וואס איז פערביי-דען מיט'ן דאזיקען פאַך. חוץ דעם וועט דער עקזאַמען זיין א דאָפּלעטער: אלס געוועזען און אלס מייסטער.

דעם 30 ד. ח. פליסט אַב דער טערמין אויף אַבגעבען ביטעס וועגען

קאָמוניקאַט.

פון דער „געז. פריינד פון יודישער געשיכטע אין טשענסטאָו“.

דאָס פערוואלטונגס-פרעזידיום פון דער „געז. פריינד פון יודישער גע-שיכטע אין טשענסטאָו“, וועלכע זאָל רעאַליזירען דאָס אַרטיקלען פון היגען פּנסק, האָט זיך קאָנסטיואירט אויף פאַלגענדען אופן: פאַרוויצער - דר. אַל. וואָלבערג, וויצע-פאַרוויצער - פרעזעס י. ראָזענבערג, קאָסירער - דר. ז. מאָרקאוויטש, סעקרעטאַר - אינו. ה. ווילטשינסקי.

עס האָט זיך אויך געשאפּען אַנזעהען - פּראָטעסטירט פון די ה"ה: דר. ז. באַטאוויא, אדווא. י. גליקסאָן, דר. אַל. וואָלבערג, און ראט מ. נוי-פּלד.

א חוץ דעם האָבען זיך געשאפּען צוויי קאָמיטעס: א וויסענשאפטליכע און פינאַנסישע, וועלכע האָבען שוין אָנגעהויבען זייער טעטיגקייט.

די געוועזענע ווענדעט זיך דערמיט צו אלע טשענסטאָווער איינ-וואוינער, ביי וועמען ס'פונען זיך נור וועלכע ס'איז היסטאָרישע מאַטעריאַל, ל.נ. ווי דאָקומענטען, כתב-ידים, ביכער, ספרים, בילדער, פאָטאָגראַפיעס, קונסט-זאַכען אדגל., וואס האָבען א שייכות מיט אונזער שטאָט, אַז זיי זא-לען די מאַטעריאַלען שטעלען אין רשות פון אונזער געוועזענע שטאָט, זיי שונקען אויספאַרענע אָרער ערליכען אַבזאָקאָפירען. עווענטועל ווענען מיר בערייט דערפאַר צו בעלויבן.

פיר ווענדען זיך אויך צו אלע פאליטישע, ווירטשאפטליכע, פּראָפּעסיאַ-נעלע, קולטורעלע און פילאַנטראָפישע אָרגאַניזאַציעס, געוועזענע שטאָטען און לערן-אַנשטאַלען אין טשענסטאָו, אַז בכדי זיי זאָלען נישט אויסגעמיטען ווערען אין פאַקטירירטען פּנסק, זאָלען זיי זיך שטעלען מיט אונז אין פער-בינדונג און צושטעלען מאַטעריאַלען וועגען זייער געשיכטע, טעטיגקייט און ענטוויקלונג, ווי אויך דאָקומענטען, פאָטאָגראַפיעס אדגל.

אינפאָרמאַציעס קען מען בעקומען אין לאַקאַל פון דער קהלה. נייער מאַרק 14, טעל. 86.

לינגען-קראַנקע

פּרעסע איינער דאָקטאָר און ער וועט אייך בעשעטיגען, אַז פון סטאַטוסט שטאָרבען מעהר מעג-טען ווי פון אַנדערע קראַנקייטען. יעדער, וואס ליידט פון היסט, פּראָנאָטי, קאָקליש-לינגען-פּלעגמע, כריפּקע דאָרף אַנהייבען מאַמענטאַל זיך היילען. אַלס אַ גוט מיטעל אויף לינגען-ליידען האָט זיך אַרויסגעוויזן פּאַנאַסאַל. ביים נוצען פּאַנאַסאַל דורך א קורצע צייט פערלירט מען דעם חוסט. עס שטאַרקט זיך דער אפּעטיט און דער קראַנקער פיהלט זיך בע-טער. פּאַנאַסאַל בעקומט מען אין אלע אפּטיקען און אפּטיק-קאָלאָדעס.

היינט-לאַגערי: Apteka H ROSENSTADT Warszawa Pl. Grzybowski 10

PRZEKAZY PIENIĘŻNE I POSYŁKI DO Z S R R

Przedstawicielstwo Handlowe Z. S. R. R. i odaje do wiadomości, że przekazy pieniężne na „Torgsin“ przyjmują banki: Gospodarstwa Krajowego, Powszechny Kredytowy, Zachodni, Udziałowy, Przesyłkami żywnościowymi zajmują się: B-cia Pakulscy Bracka 22, B-cia Hirsfeld Bielańska 5 w Warszawie, Diszkin, Piotrkowska 8, B-cia Ignatowicz, Piotrkowska 96 w Łodzi i J. Abramski Piaskowa 9 w Grodnie. Przesyłkami odzieżowymi: B-cia Jabłkowski Bracka 25 w Warszawie, Mickiewicz 18 w Wilnie, „Konsum“ przy Widzewskiej Manufakturze Rokocińska 54 w Łodzi. Wszelkich informacji po otrzymaniu znaczka pocztowego udziela Przedstawicielstwo Handlowe Z. S. R. R. Warszawa, Koszykowa 4, tel. 9-06-66.

Druk. B. Bocian, Aleja 8

בריער אין רעדאַקציע.

זעהר ג' ה' רעדאַקטאָר!
מיר בעטען אייך זעהר צו געבען פּלעץ אין איינער חשבוניס פּרעסע צייטונג פאַר פאַלגענדע שורות:

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בעריכט אין „א. וועג“ אונטער'ן קעפּל „פער-זאַמלונג פון די רעוויזאָניסטען“ ער-קלערען מיר:

(1) עס איז לחלוטין נישט אמת, אַז אונזער מיטגליד ה' בראַטמאַן זאָל הא-בען אין זיין רעפּערטאַט געזאָגט, אַז די מיטגלידער פון „השומר הצעיר“ זענען קאמוניסטען, דאָגענען איז אמת, אַז ער האט געזאָגט, דעם די לינקע און אַל-געמיינ-ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס דורך דעם, וואס זיי געבען נישט דער יו-גענד אַ גענוג אויסגעהאַלטענעם ציו-ניסטישען פּראָגראַם מיט דער געהערי-גער צוזיחונגס-קראַפט - זענען אינדי-רעקט גורם, אַז די יוגענד ענטלויפט פון זיי צום קאָמוניזם.

(2) עס איז נישט אמת, אַז די ביי-ת"רים האבען נאָך דער פּערזאָנלעכע אַרויסגעפּוסט א געשלעק, דאָגענען איז אמת, אַז די נישט-איינגעלאדענע „געסט“ פון די לינקע האבען באַדן ביי זייער אנקומען אנגעהויבען אויסצוהאַקען שוי-בען אין אונזער לאַקאַל און נאך דער פּערזאָנלעכע זיך געוואָרפּען אויף אונ-זערע יוגענדליכע חברים ווערגענדיג זיי, וואס האט גורם געווען א געשלעק אין פערלירן פון וועלכען 2 יוגענדלי-כע לינקע זענען צוקלאַפּט געוואָרען.

(3) מיר שטעלען פּעסט, אַז זייט די פאַר לעצטע יאהר איז נאך אין טשענ-סטאָווי נישט פאַרגעקומען אַזאַ געלונ-גענע ציוניסטישע פּערזאָנלעכע מיט אַזוי טיף דורכגעטראַכטע רעפּערטאַטען.

דאנקענדיג אייך ה' רעדאַקטאָר,

בברכת המדינה העברית
פרעסע און פּראָפּאגאַנדע-קאַמ-ביי דער פּערזאָנלעכע פון ציוניסט-רעו-פּערבאָד אין טשענסטאָו.
פאַרוויצער: אינו. א. אַרלינסקי
סעקרעטער: י. קאַפּינסקי.

השוב'ער ה' רעדאַקטאָר!

מיר אונטערשטייבענע בעטען אייך אַבדריקען פאַלגענדע שורות פון געזע-ל-שאַפּטליכען קאָרעאָר, פאַר וואָס מיר דאַנקען אייך פאַראויס.

מיר אונטערשטייבענע יודישע טע-אטער-פּעלעמאַנען, וועמען עס קאן קיין אַנדער טעאטער אַ חוץ יודיש נישט גענצליך גייסטע בעפרידיגען, ווענדען מיר זיך דאָ עפענטליך צום טעאטער-קאָמיטע מיט פאַלגענדע פּראָפּאג-נען אויף דעם טעאטער-קאָנזאָל אין טשענסטאָו.

(1) ווי אַזוי רעכענט ער צו רעאָג-רען אויף דעם טעאטער-קאָנזאָל אין טשענסטאָו?

(2) וואָס רעכענט ער צו טהון, אַז ס'זאָל קענען שפּילען א יודיש טעאטער אין טשענסטאָו?

ס'פאַלגען מעהרערע אונטערשטייבענע-נען-באַל.

זונטאג, דעם 11 ד. ח.

7 א זיגער אָווענד קומט פאַר אין איי-גענעם גימנאַסטישען זאָל פון יודישען-טורן און ספּאָרט-פּערזאָנלעך, מיטטער-שאַפּט-שפּילען אין נעץ-באַל, דאַמען-סינגל און דעפּל, מענער-סינגל און דעפּל, און מיקסט-דעפּל.

נדבות אין רעדאַקציע:
שמעון גרינבוים 3-2, פאַר „בית רחם“.

טשענסטאָווער צייטונג 50 №

רעסעוועס איינער געוונד!

אָהן בלוס און אָהן מעסער! היט איך פאַר פּערקייפּלונג!
קומט עס זאָר נישט זיין צו שפּעט!

לייכטע אויף פערשידענע געברעכענע און קערפּער-פּערקייפּלונגען-רעסעוועס, הייל, רעווא פאַר ברוך-קראַנקע, פּריווע און קינדער - פּערזאָנלעכע און נישט, וויל דער ברוך חערס גרויס ווי א מענטשען קאָן און ווי א חאטער-קאָן און קאָן ווין לעבענס-געזעלעך און פּראָדיר-ווערען. אויך נעם אויף לידענדע: (1) בראַפּען, בויכברעכען, געברעכע-טער-ברוכען און הענגע-ברוכען (2) פּערקייפּטע פּלוצעס (הויקעס), לעהמונגען, אַלערליי פּערקייפּלונגען, פאַר פּריווע מיט געשוואַלענע פּוס-גומענע אָקען, פאַר פּעס-לייבונג פּעציעלען גומענע באַנדאזשען, וואס מאַכער די פיגור, דער קראַנקער חערס געהאַלען מיט ספּעציעלע גומענע-היל-באַנדאזשען און פּראָדירטע מאַסאזשען, פאַר פּערקייפּטע פּלוצעס - גארטען און אַרשטפּערישע אַפּאַראַטען ווי אויך גימנאַסטיק.

אויב איהר ווילט איינער יאהרען אויסלעבען און פּעריאָדעס, ווענדען זיך צו דער אויסלעבונג פּעריאָדעס, וועלכע געוויס א 20-יאהרען פּאַקעט און איז געק-טען נאָך טשענסטאָו אויף א קורצע צייט און נעמט אָן.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

Podziękowanie.

Niniejszem składam serdeczne podziękowanie W. P. Dyr. SABINIE RAPAPORTOWEJ, właścicielce zakładu ortopedycznego, specjalistce dla przepuklin, która przyjmuje w Częstochowie, w Hotelu Kaliskim, za doskonałe i umiejętne założenie mi prostotrzymacza na skrzywienie kręgosłupa, jak również za założenie mi opaski Glenarda na opadnięcie powłoki brzusznej.

Byłam obłożnie, beznadziejnie chora, a dziś, dziękującą jedynie tylko Mistrzyni Rapaport czuję się bardzo dobrze. Za tę nadszpoklewaną pomoc składam serdeczne „Bóg Zapłać“.

Stefania Kowalska, ul. Warszawska 99.

דאנקזאגונג.

דערמיט דאנק איך הארגען דער פּריווע דיר סאַבינאַ ראַפּאָרט, מי-געטימערין פון אַרשטפּערישען אַנשטאַט, ספּעציאַליסטין פאַר ברוך-לירענדע, העלפּע נעמט אָן און טשענסטאָו, אין האַטעל „קאַליסקי“ פאַר דעם אויסגעלעבענען און יומגעשאפּט-ליבען פּערלענען מיר א געזעלעך אויף דעם אויסגעקומענען קורס-באָן ווי אויך פאַר דעם פּערלענען מיר נעמט אַבדאזש נעמען אַרשטפּערישען זיך פון דער ביר-דעק.

אויך בין געווען האַפּונגסלאָז קראַנק, אינעם א דאנק דער מייסטערין דיר. ראַפּאָרט פּריווע, אויך וויך זעהר גוט, פאַר דער אויסגעלעבענען הייל, דרום איך אויס דער גרויסער מייסטערין פון הערעל. דאנק.

ספּעציאַליסט פּעריאָדעס, וועלכע געוויס א 20-יאהרען פּאַקעט און איז געק-טען נאָך טשענסטאָו, אויף א קורצע צייט און נעמט אָן.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט אין האַטעל קאַליסקי, פּילסודסקי 1, צימער 8.

דיר. ראַפּאָרט.

פּעסערקונג: צווישן דער זעהר שווערע צייט זעהר בירונע פּריווען.

א נאָנצען מאָנאט